

PARK-ARBORETUM I POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2025 ROKU

Tomasz Rakowski

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

MIĘDZY HISTORIĄ A ŻYWĄ PRZYRODĄ

Rok 2025 w zabytkowym parku–arboretum Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie był czasem intensywnej pracy, prowadzonej z myślą o zachowaniu wyjątkowego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego tego miejsca. Ośrodek Kultury Leśnej konsekwentnie realizował zadania związane z ochroną historycznego układu przestrzennego parku, pielęgnacją cennych kolekcji dendrologicznych oraz utrzymaniem Pokazowej Zagrody Zwierząt, która od lat pozostaje jednym z najważniejszych punktów edukacji przyrodniczej w regionie.

Działania prowadzone w parku–arboretum obejmowały zarówno prace konserwatorskie i pielęgnacyjne, jak i przedsięwzięcia związane z bezpieczeństwem odwiedzających, ochroną bioróżnorodności oraz modernizacją infrastruktury. Jednocześnie w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt kontynuowano hodowlę żubrów, koników polskich, danieli, dzików, dbając o dobrostan zwierząt oraz rozwój zaplecza hodowlanego.

REWALORYZACJA ZABYTKOWEGO PARKU-ARBORETUM

Podstawowym celem realizowanego przedsięwzięcia było utrzymanie oraz rewitalizacja historycznego założenia parkowego. Prace prowadzono w dziesięciu głównych grupach działań, obejmujących m.in.: przywracanie pierwotnego

układu kompozycyjnego, ochronę zasobów dendrologicznych, pielęgnację drzewostanu, utrzymanie alejek oraz opiekę nad ogrodami kwiatowo-ziołowymi.

Szczególne znaczenie miały działania związane z odtwarzaniem dawnego układu architektoniczno-przestrzennego. Na terenie parku sukcesywnie usuwano niepożądane samosiewy gatunków inwazyjnych, takich jak czeremcha amerykańska czy rdestowiec. Prace prowadzono na powierzchni 714 arów w ramach utrzymania linii oddziałowych oraz na 7,29 ha terenów wymagających odtworzenia historycznych kompozycji krajobrazowych. Łącznie na działania adaptacyjne i rewaloryzacyjne przeznaczono 1635 roboczogodzin.

Ważnym elementem działalności było także rozwijanie kolekcji dendrologicznych. Mechanicznie przygotowano 0,42 ha powierzchni pod nowe nasadzenia i wysadzono 1237 roślin. Towarzyszyły temu liczne prace przygotowawcze i pielęgnacyjne, mające zapewnić właściwe warunki wzrostu młodych okazów.

PRZESTRZEŃ UTRZYMANA W HARMONII

Jednym z najbardziej widocznych efektów całorocznych działań było utrzymanie rozległych polan i osi widokowych. W ciągu roku wykoszono łącznie 125,36 ha powierzchni. Koszenie, grabienie i wywóz biomasy prowadzono w terminach dostosowanych do cyklu przyrodniczego tak, aby zachować walory ekologiczne parkowych łąk i jednocześnie ograniczać pojawianie się niepożądanych samosiewów.

Na terenie arboretum wykonywano również szeroki zakres prac pielęgnacyjnych. Obejmowały one przycinanie i formowanie krzewów oraz żywopłotów, podlewanie młodych nasadzeń, pielęgnację winnic i systematyczne odchwaszczanie. Zabiegami objęto 3198 roślin, blisko 200 arów powierzchni parkowej oraz niemal 4800 m² żywopłotów.

Znaczną uwagę poświęcono ochronie zasobów dendrologicznych. W 2025 r. wybudowano 329 m nowego ogrodzenia, a rozgradzanie nasadzeń wykonano na długości 2700 mb. Zabezpieczano rośliny przed zimą, prowadzono opryski grzybobójcze, a także chroniono drzewa przed zgryzaniem przez bobry – zabezpieczenia objęły 33 okazy.

CHIRURGIA DRZEW I BEZPIECZEŃSTWO ODWIEDZAJĄCYCH

Corocznie jednym z najważniejszych zadań pozostaje pielęgnacja pojedynczych drzew, często osiagających rozmiary pomnikowe. W 2025 r. zabiegi arborystyczne przeprowadzono na 196 drzewach. Usuwano posusz z koron, redukowano rozbudowane konary i wykonywano specjalistyczne zabiegi określane mianem „chirurgii drzew”.

Priorytetem pozostawało bezpieczeństwo osób odwiedzających park, dlatego prace prowadzono głównie wzdłuż uczęszczanych alejek i ciągów spacerowych. Łącznie usunięto ponad 805 m³ posuszu, a sekcijną wycinkę wykonano dla 35 szczególnie trudnych i niebezpiecznych drzew.

Równolegle prowadzono renowację ścieżek parkowych. Po ulewnych deszczach z sierpnia 2024 r., które spowodowały wystąpienie rzeki Ciemnej z brzegów i liczne podtopienia, konieczne było odtworzenie zniszczonych nawierzchni spacerowych. W 2025 r. wykonano remont najbardziej uszkodzonych odcinków.

NOWOCZESNE DZIAŁANIA OCHRONNE I WSPÓŁPRACA NAUKOWA

Rok 2025 przyniósł również szereg działań specjalistycznych. Wykonano ekspertyzę dendrologiczną obejmującą badania 45 drzew przy użyciu tomografu sonicznego. Analizowano stan pni, parametry koron oraz statykę drzew, opracowując jednocześnie zalecenia dotyczące dalszej ochrony i pielęgnacji.

Istotnym przedsięwzięciem było również sporządzenie operatu wodno-prawnego dla urządzeń hydrotechnicznych na terenie parku–arboretum. Wdrożono także system informacyjny Komisji Europejskiej związany z rozporządzeniem EUDR.

W grudniu podpisano porozumienie o współpracy z Arboretum Leśnym im. prof. S. Białoboka. Współpraca dotyczy wspólnych działań w zakresie ochrony przyrody, produkcji materiału roślinnego, badań naukowych oraz prowadzenia kolekcji dendrologicznych.

Przedsięwzięcie związane z utrzymaniem i rewaloryzacją parku uzyskało dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu w ramach programu „Innowacyjna zielona infrastruktura i ochrona bioróżnorodności w 2025 roku”. Umowę dotacji podpisano 16 września 2025 r. na kwotę do 250 tys. zł.

POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT – TROSKA O GATUNKI I EDUKACJĘ

Integralną częścią działalności Ośrodka Kultury Leśnej pozostaje Pokazowa Zagroda Zwierząt. W 2025 r. hodowano tam żubry, koniki polskie, daniele, dziki oraz pawie. Szczególne miejsce zajmuje stado żubrów, którego liczebność na koniec roku wynosiła osiem osobników.

W ciągu roku urodziły się trzy cielęta. Jałówka urodzona 20 maja otrzymała imię Popliszka, a urodzona 19 sierpnia – Porfiriona. Jednocześnie odnotowano również stratę cielęcia po krowie Poinsecja II.

Znaczącym wydarzeniem był transport dwóch samic żubra z zagrody pokazowej w Wolisku w Nadleśnictwie Borki do Gołuchowa. Do stada dołączyły Podrywaczka oraz Pokusa IV. Zwierzęta przewożono w specjalistycznych drewnianych skrzyniach, pod stałym nadzorem weterynaryjnym i z zachowaniem zasad dobrostanu.

Rok 2025 przyniósł również trudne decyzje hodowlane. Na podstawie decyzji Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska przeprowadzono eliminację krowy Poinsecja II. Zabieg wykonano 12 grudnia pod nadzorem służb weterynaryjnych oraz specjalistów zajmujących się ochroną żubrów.

W październiku przeprowadzono pilotażowe szczepienie żubrów przeciw wirusowi BTV preparatem Bluevac-3. Zabieg wykonano we współpracy ze Stowarzyszeniem Miłośników Żubrów. Nie odnotowano żadnych niepożądanych reakcji poszczepiennych.

Jednocześnie listopad przyniósł dramatyczne zdarzenie – jałówka Pokusa IV padła w wyniku obrażeń odniesionych po ataku byka Potusa. Przypadek został udokumentowany i oceniony przez lekarza weterynarii podczas oględzin pośmiertnych.

KONIKI POLSKIE I POZOSTAŁE ZWIERZĘTA

W zagrodzie utrzymywano także stado koników polskich liczące pięć osobników. W marcu urodziła się klacz Nemezja, pochodząca od klaczy Nawłoc i ogiera Kacpra. W ramach działań związanych z zachowaniem czystości rasy sprzedano żrebaka Ognika, a jednocześnie zakupiono nowego ogiera Glimora z państwowej stadniny w Dobrzyniewie.

Na koniec roku w zagrodzie hodowano również 25 danieli, 4 dziki i 9 pawi. Zwierzęta pozostawały pod stałym nadzorem weterynaryjnym, a ich stan zdrowia i kondycja były monitorowane przez cały rok.

ZAPLECZE, INFRASTRUKTURA I OPIEKA WETERYNARYJNA

Bezpośrednią obsługę Pokazowej Zagrody Zwierząt prowadziła firma Zakład P.U.H. „Fagus” II Ireneusz Olszanowski, odpowiedzialna za codzienną opiekę nad zwierzętami, przygotowanie karmy, utrzymanie infrastruktury oraz nadzór nad ruchem turystycznym.

Opiekę weterynaryjną sprawował lekarz weterynarii Grzegorz Balicki z kliniki „Balvet”. W ciągu roku realizowano także szeroki zakres zakupów i usług związanych z funkcjonowaniem zagrody. Zakupiono m.in. niemal 10 ton mieszanek zbożowych dla żubrów, ponad 8 ton buraków pastewnych oraz znaczące ilości karmy dla pozostałych zwierząt.

Prowadzono również działania infrastrukturalne: remontowano dachy i rynny budynków gospodarczych, naprawiano uszkodzenia ogrodzeń po ulewach, modernizowano wolierę dla ptactwa ozdobnego oraz remontowano ogrodzenia danieli.

MIEJSCE CHĘTNIE ODWIEDZANE

Pokazowa Zagroda Zwierząt w Gołuchowie pozostaje jednym z najchętniej odwiedzanych miejsc edukacji przyrodniczej w regionie. W 2025 r. odnotowano łącznie 121 074 odwiedzających. Największą frekwencję zanotowano w sierpniu – ponad 21,5 tys. osób – oraz w maju i czerwcu.

Dużym zainteresowaniem cieszył się także Dzień Otwarty Pokazowej Zagrody Zwierząt, zorganizowany 24 sierpnia 2025 r.

DZIEDZICTWO WYMAGAJĄCE CODZIENNEJ TROSKI

Rok 2025 pokazał, że utrzymanie historycznego parku–arboretum oraz prowadzenie nowoczesnej zagrody zwierząt to zadanie wymagające ogromnego nakładu pracy, wiedzy i odpowiedzialności. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie pozostaje miejscem, w którym ochrona przyrody spleta się z historią, edukacją i troską o zachowanie dziedzictwa dla przyszłych pokoleń.

PARK–ARBORETUM I POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2025 ROKU

S t r e s z c z e n i e

Artykuł przedstawia działania realizowane w 2025 r. przez Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie w zakresie utrzymania i rewaloryzacji zabytkowego parku–arboretum oraz funkcjonowania Pokazowej Zagrody Zwierząt. Omówiono prace pielęgnacyjne, ochronne i infrastrukturalne prowadzone na terenie parku, działania związane z ochroną zasobów dendrologicznych, a także najważniejsze wydarzenia dotyczące hodowli żubrów i innych zwierząt utrzymywanych w zagrodzie.

Słowa kluczowe: Ośrodek Kultury Leśnej, park–arboretum, Pokazowa Zagroda Zwierząt, żubr, kolekcja dendrologiczna

PARK–ARBORETUM AND THE MODEL ANIMAL PEN OF THE FOREST CULTURE CENTRE IN GOŁUCHÓW IN 2025

S u m m a r y

The article presents operations taken in the year 2025 by The Forest Culture Centre in Gołuchów, in the field of maintenance and restoration of the historic park–arboretum, as well as functioning of the Model Animal Pen. Maintenance, conservation and infrastructure works within the park were discussed, along with actions connected to the safety of the tree stand and the most important events in the field of breeding the European bison and other animals kept in the pen.

Keywords: Forest Culture Centre, park–arboretum, Model Animal pen, European bison, dendrological collection

ZESTAWIENIE WSZYSTKICH ŻUBRÓW HODOWANYCH W CIĄGU ROKU 2025

Nr rodow.	M F	Nazwa	Rodzice		Data	Uwagi	
			Nr rodow.	Nazwa		śmierci	wystania
11195	F	PODUSTA	M 7751 F 10360	PODRÓŻNIK PODESTA	22.06.2008	30.03.2010	30.03.2010 sprowadzona z OHŻ BPN
15513	M	POTUS	M 11201 F 11195	POGAJ PODUSTA	14.05.2022		
15095	F	POTELA	M 11051 F 11734	POTAN POTEELKA	17.05.2021	12.10.2022	Umowa nr 26/2022 z dnia 15.09.2022 r. dotycząca nieodpłatnej wymiany osobników żubra pomiędzy BPN, OKL i SGGW
15916	F	POGAJKA	M 11201 F 11194	POGAJ POINSECJA II	15.09.2023		
16286	F	POBRZÓZKA	M 11201 F 11195	POGAJ PODUSTA	18.07.2024		
16625	F	POPLISZKA	M 15513 F 15095	POTUS POTELA	20.05.2025		
16668	F	PORFIRIONA	M 15513 F 11195	POTUS PODUSTA	19.08.2025		
15572	F	PODRYWACZKA	M 13162 F 13712	POTENCJAŁ II POJKA	19.05.2022	28.08.2025	Otrzymanie z PZŻ w Wolisku
11194	F	POINSECJA II	M 7751 F 10363	PODRÓŻNIK POINTA	15.06.2008	30.03.2010	30.03.2010 sprowadzona z OHŻ BPN
16039	F	POKUSA IV	M 13162 F 13170	POTENCJAŁ II POLTANIA	10.06.2023	28.08.2025	Otrzymanie z PZŻ w Wolisku; upadek 20.11.2025 r. wskutek ran od byka Potusa
16626	M	PO...	M 11201 F 11194	POGAJ POINSECJA II	21.05.2025	21.05.2025	Martwe urodzenie

Hodowca: Lasy Państwowe – Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie, adres: 63-322 Gołuchów, ul. Działynskich 2

Ryc. 1. Jesienny poranek z widokiem na mały staw, październik 2025 (fot. T. Rakowski)
Fig. 1. An autumn morning with a view of the small pond, October 2025 (photo by T. Rakowski)

Ryc. 2. Remont dachów na budynkach gospodarczych w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt, grudzień 2025 (fot. T. Rakowski)
Fig. 2. Roof repairs on administrative buildings at the Model Animal Pen, December 2025 (photo by T. Rakowski)

Ryc. 3. Stado żubrów na kąpielisku piaskowym, lipiec 2025 (fot. T. Rakowski)

Fig. 3. A herd of bison at a sandy bathing area, July 2025 (photo by T. Rakowski)

Ryc. 4. Widok na pomnikową topolę holenderską w zimowej scenerii, luty 2025 (fot. T. Rakowski)

Fig. 4. View of the monumental Dutch poplar in a winter setting, February 2025 (photo by T. Rakowski)